

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. unicus. Demonstratur Deum esse omnino immutabilem, & omnem
creaturam mutatione obnoxiam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

est, & intima, nec habet pro ratione formali contactum immensitatis, licet illum præsupponat: ita & unio Dei cum anima iusti, per charitatem & gratiam. Denique, sicut si per impossibile, Deus non esset in Beatis, illis tribus modis generalibus, quibus est in omnibus rebus; unio tamen per modum speciei, ad quam lumen gloriæ disponit, sufficeret ut diceretur illis præsens secundum suam substantiam & essentiam; ita si per impossibile non esset in iustis per suam immensitatem, per gratiam tamen & charitatem, fieret illis substantialiter præsens.

130. Obijcies primò cum Vazque: D. Thomas hic art. 3. explicans unionem Dei cum anima, quæ fit per gratiam, docet quòd Deus unitur animæ, & adest illi, ut amatum in amante: Sed hæc unio est solùm objectiva, & secundùm affectum, non autem realis, & secundùm substantiam: Ergo &c.

Respondeo quòd quando S. Thomas dicit, quòd Deus per gratiam unitur animæ, & adest illi, ut amatum in amante, non est intelligendus de sola unione formali, in qua consistit amor, & quæ est solùm objectiva, & secundùm affectum; sed de unione ad quam tendit, & quam efficit, si sit potens & efficax; quæ non est solùm secundùm affectum, sed etiam secundùm realem præsentiam amati cum amante, ut antea exposuimus.

131. Obijcies secundo: In justificatione hominis, Deus non alio modo intelligitur esse in anima, quam ut infundens gratiã: Sed hic modus præsentia pertinet ad generalem existentiam Dei in rebus; illa enim (ut suprã ostendimus) fundatur in operatione Dei virtualiter transeunte: Ergo Deus non est aliquo modo speciali præsens in anima iusti, per gratiam & charitatem.

Respondeo negando Majorem: licet enim in justificatione hominis, Deus sit in anima per modum agentis & infundentis gratiam, qui modus pertinet ad operationem Dei virtualiter transeuntem: hac tamen præsentia præsuppositã, mediantibus donis gratiæ in anima receptis, nascitur nova habitudo illius ad Deum, ut possessum, & præsentem, & resultat in ea modus quidam specialis unionis & præsentia, ratione cuius sanctissima Trinitas dicitur venire ad nos, & mitti, vel dari Spiritus Sanctus, ut antea declaravimus. Nec talis præsentia Dei ut possessi, est solùm affectiva, & intentionalis, sed etiam realis & physica: quatenus ipse Deus personaliter datur, aut mittitur, ut inhabitet, & sit præsens in anima, non solùm per modum agentis, sed etiam per modum amici conviventis ipsi animæ, per modum sponsi ab ipsa possessi; & per modum summi boni in quod habet jus, & quo fruitur imperfectè hic in via, & consummatè in patria, ubi erit specialis unio divinæ essentia in ratione speciei. Unde Augustinus: *Deus est in mundo sicut auctor & creator, in anima sicut sponsus in thalamo, in beatis sicut splendor, in iustis sicut adjutor & protector, & in reprobis sicut pavor & horror.*

in orat. Domi- nic.

De hac mirabili & ineffabili præsentia, & unione Dei cum anima iusti, plura dicemus in Tractatu de Trinitate, quando agemus de missione Divinarum Personarum. Interim placet totam hanc de immensitate Dei disputationem, elegantissimis magni Gregorij verbis concludere. *Ipsæ manet intra omnia, & extra omnia: ipse supra omnia, & infra omnia: superior per potentiam, inferior per sustentationem, exterior per magnitudinem, interior per subtilitatem, sursum regens, deorsum continens, extra circumdans, inte-*

Disp. 13. art. 2. & 3.

Lib. 2. Moral. cap. 112.

rius penetrans; nec aliã parte superior, aliã inferior, aut aliã parte exterior, aliã interior, sed unus & idem totus, ubique præsidendo sustinens, & sustinendo præsidens, circumdando penetrans, penetrando circumdans &c.

Similia habet Isidorus libro 1. de summo bono cap. 2. ubi divinæ immensitatis characteres sic describit: *Immensitas divinae magnitudinis ita est, ut intelligamus eam intra omnia, sed non inclusum: extra omnia, sed non exclusum; & idèd interiorem, ut omnia contineat; idèd exteriorem, ut in circumscriptã magnitudinis sue maiestate omnia concludat. Per id ergo quod est exterior, ostenditur esse creator: per id quod interior, gubernare omnia demonstratur.*

ARTICVLVS VI.

De immutabilitate Dei.

Ad questionem 9. Divi Thomæ.

DUO circa immutabilitatem Dei agit D. Thomas cap. 9. primò demonstrat Deum esse omni modo immutabilem secundò ostendit omnem creaturam esse mutabilem, vel quantum ad esse, vel quantum ad aliqua accidentia, quæ etiam sequenti breviter exponenda, & demonstranda sunt.

§. Vnicus.

Demonstratur Deum esse omnino immutabilem, & omnem creaturam mutationi obnoxiam.

DICO primò: Deum esse omnino immutabilem. 132.

Conclusio est certa de fide, & colligitur ex varijs Scripturæ, & SS. Patrum testimonijs, quæ infra referemus. Ratio etiam naturalis illam demonstrat. Prima quam adducit D. Thomas hic art. 1. & quæ est virtualiter triplex, sumitur ex tribus attributis, quæ sunt propria fundamenta divinæ immutabilitatis: scilicet à ratione actûs puri, à simplicitate Dei, & ejus infinitate, quæ remouent tres conditiones, quæ essentialiter requiruntur, vel saltem aliqua illarum, ad veram mutationem: ad illam enim requiritur primò potentialitas, seu privatio & carentia alicujus formæ, quæ se habeat ut terminus à quo: secundò requiritur subjectum mutabile, & susceptivum diversarum formarum: Tertiò necessarius est terminus ad quem, seu forma de novo producta, & tali subjecto adveniens. Sic ergo D. Thomas tribus rationibus probat omnimodam immutabilitatem Dei. Primò quia est actus purus, subindeque caret privatione formæ, quæ se tenet ex parte termini à quo. Secundò quia est simplicissimus, ac proinde subjectum incapax motûs: illud enim debet de necessitate compositionem admittere, cum debeat in se recipere aliquam formam quam antea non habebat. Tertiò quia est simpliciter infinitus, & omnes perfectiones in se continet, atque ita nihil potest illi advenire de novo, nec moveri ad aliquem terminum, seu ad aliquam formam, aut perfectionem quam antea non habuerit.

Secunda ratio sumitur ex eo quod Deus est primum movens simpliciter: Nam cum omnis motus procedat ab aliquo immobili, quod non movetur secundum illam speciem motûs: sicut videmus quòd alterationes, generationes, & corrup-

133

*ziliū, meīs motibus equiparari non potest. De-
sideriorum meorum non est modus, nunc illa, nunc
ista cogito & desidero: undique patet mihi faci-
lis transitus, agilis discursus, de summis ad ima,
& de imis ad summa. Dignè explicare non pos-
sum, quot alternationis modos momentaneis per-
turbationibus induo, & quā multipliciter me
alternantium vicissitudinum motibus variare con-
suevi. Modò me in fiduciam erigo, modò in dif-
fidentiam cado: nunc per constantiam figor, nunc
subitaneo terrore concutor: modò me turbat ira,
modò ingens furor exagitat, &c.*

ARTICVLVS VII.

De aternitate Dei.

Ad quæstionem 10. Diui Thomæ.

139. **C**onstat ex suprâ dictis, Deum esse æternum,
& aternitatem illi soli propriè competere:
duplex enim est diuinæ aternitatis radix. Prima,
diuini esse plenitudo, seu ratio entis per essentiam:
quia nihil potest esse à semetipso, & totam essen-
di plenitudinem in se continere, nisi sit ab æter-
no, ut egregiè demonstrat Anselmus in prosol.
cap. 22. ubi alloquens Deum, sic ait: *Tu verò es
quod es, quia quidquid aliquando, aut modò es,
hoc totus, & semper es. Et tu es qui propriè &
simpliciter es: quia nec habes fuisse, aut futurum
esse, sed tantum præsens esse, nec potes cogitari
aliquando non esse.* Quod etiam eleganter pro-
sequitur Tertullianus libro 1. contra Marcionem,
his verbis: *Deus si est vetus, non erit: si est no-
uus, non fuit: novitas initium testificatur, ve-
tustas finem comminatur: Deus autem tam alienus
est ab initio, & sine, quàm à tempore arbitro,
& metatore initij & finis.*
140. Secunda aternitatis radix est summa diuini esse
immutabilitas; sicut enim tempus, motum; ita
aternitas, perfectam immutabilitatem consequi-
tur. Unde Fulgentius de fide ad Petrum cap. 7.
*Firmiter tene, & nullatenus dubites, Deum si-
cut immutabilem, ita solum verè æternum esse.*
- cap. 7. Idem declaratur in visione Danielis. *Aspiciebam
(inquit) donec Throni positi sunt, & antiquus
dierum sedet &c.* Ubi tria ponderanda sunt, & qui-
bus summi numinis aternitas designatur. Primum
est, quòd Deus, *Antiquus dierum*, à Daniele
appellatur: *Sic enim nuncupatur* (inquit Diony-
sius) *ed quod omnium sit aternitas, & tempus:
quòdque dies eius aternitatem, atque omne tem-
pus antecesserit; quòdque aternitatis, & dierum
sit auctor, mutetque opportunitates, & tempo-
ra.* Secundum est, quòd ei paratur thronus: nam
thronus, ratione firmitatis, diuini esse immuta-
bilitatem designat, quæ aternitatis est radix. Ter-
tium est, quòd Propheta Ezechiel testatur se vi-
disse hunc Thronum, non in firmamento, vel
sub firmamento, sed super firmamentum, ex cu-
jus uniformi motu, omne tempus originem ha-
bet: ut significaret, Deum ratione suæ aternita-
tis esse supra omnia tempora, *ipsūque* (ut lo-
quitur Dionysius loco citato) *esse omnium ævum,
& tempus: ante dies, ante ævum, ante tempus.*
Unde Bernardus Dei naturam, ejusque aternita-
tem describens, dicit: *Tempora sub ea transiunt,
non ei: futura non expectat, præterita non re-
cogitat, præsentia non experitur.* Hoc ergo præ-
supposito, tanquam de fide certo, exponenda est
definitio aternitatis à Boëtio tradita, & quadam

A difficultates, quæ circa illam occurrunt, breviter
discutiendæ sunt.

§. I.

*Explicatur definitio aternitatis à Boëtio
tradita.*

Dico primò: Aternitas rectè definitur à Boë-
tio: *Interminabilis vite tota simul, & per-
fecta possessio.* Ita D. Thomas hic art. 1.

Explicatur hæc definitio. Dicitur primò æter-
nitas, *possessio*, ad designandam ejus immutabi-
litem, stabilitatem, & indeficientiam: illud
enim dicimur possidere, quòd firmiter, & quietè
habemus, & à quo nullo modo dimoveri possu-
mus, ut ait S. Doctor loco citato in resp. ad 6.

Secundò dicitur, *tota simul*, ut per hoc à tem-
pore distingatur, cujus essentia tota simul non
est, sed per successione, & per partes acquiri-
tur, ut ibidem docet idem S. Thomas in resp.
ad 4. & in 1. sent. dist. 8. quæst. 2. art. 1. ad 4.
ubi dicit, quòd per istas duas particulas, duplex
imperfectio, quæ est in tempore, ab aternitate
excluditur: imperfectio scilicet divisionis, quæ
excluditur per istam particulam, *tota*; & imperfec-
tio successione, quæ per particulam, *simul* tol-
litur. Unde aternitas consistit in unico *nunc*
indivisibili, quòd nunquam est crastinum, nun-
quam hesternum, nunquam præteritum, nun-
quam futurum, sed semper hodiernum, sem-
per nunc in quo Deus omnia cognoscit; tam fu-
tura, quàm præterita, & præsentia, ut docet
Augustinus in Psal. 2. explicans illud, *Ego hodie
genui te*, ubi per *hodie* intelligit aternitatem,
in qua (inquit) *nec præteritum quidquam est, qua-
si esse desuit, nec futurum, quasi nondum sit.*

Unde egregiè Petrus Damianus epist. 4. cap. 8.
*Omnia que apud nos elabendo discurrunt, &
per temporum vicissitudines se variant, apud illud
hodie (aternitatis) stant, & immobiliter per-
severant. In illo hodie dies ille adhuc immobilis
est, in quo mundus iste sumpsit exordium: in illo
iam & ille nihilominus est, in quo iudicandus
est, per æterni iudicii æqualem.*

Tertio dicitur, quòd illa possessio vite est per-
fecta, ad excludendum nunc temporis (inquit
D. Thomas hic art. 1. ad 5.) licet enim nunc
temporis totum simul sit, ac partes non habeat,
tamen absolute non est quid perfectum, nec in
eo res aliqua perfectè possidetur.

Quarto dicitur quòd aternitas est *possessio vite*,
potius quàm esse: quia, ut ibidem dicit S. Do-
ctor in resp. ad 2. esse non se extendit ad opera-
tionem, sicut vivere, quòd non solum de ope-
ratione, sed etiam de esse prædicatur in viventibus:
quia in viventibus vivere est esse, ut dicitur
3. de anima text. 37. Vel secundò dicere possu-
mus cum eodem in 1. sent. loco citato, ad 2. quòd
potius dixit Boëtius aternitatem esse possessionem
vite quàm esse, quia in illo qui solus habet
aternitatem, esse & vivere sunt omnino idem
& illam summam actualitatem, quæ tanta est,
ut Deus suum esse & operari sibi identificet,
per hoc voluit nobis indicare.

Tandem dicitur, quòd aternitas est *possessio
vite interminabilis*, ad designandum quòd illa
omni prorsus termino careat, nec habeat, vel
habere possit principium, aut finem. Unde cir-
culo comparatur: tum quia figura circularis om-
nium perfectissima est: tum etiam, quia cum
principium fini conjungat, caret ipsa principio &